

2017 - 2025

*Plán hospodárskeho
a sociálneho rozvoja
Obce Lomnička*

Obec Lomnička

OBSAH

Úvod	3
1 Ekonomické a sociálne východiská.....	5
1.1 Socio-ekonomická analýza	5
1.1.1 Prírodné danosti	5
1.1.2 Obyvateľstvo.....	7
1.1.3 Ekonomická situácia obce	8
1.1.4 Občianska vybavenosť	8
1.1.5 Vzdelávanie a kultúra.....	9
1.1.6 Životné prostredie	10
1.2 Analýza realizovaných opatrení.....	11
1.3 SWOT analýza	12
1.3.1 SWOT analýza rozvojového potenciálu, ľudských zdrojov	12
1.3.2 SWOT analýza vzdelávania, kultúry a športu	13
1.3.3 SWOT analýza občianskej vybavenosti, sociálnych a zdravotných	15
1.3.4 SWOT analýza životného prostredia.....	16
1.3.5 SWOT analýza cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu	18
1.4 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	20
2 Rozvojová stratégia	25
2.1 Ciele a priority	25
2.1.1 Ciele a priority v oblasti rozvojového potenciálu, ľudských zdrojov	25
2.1.2 Ciele a priority v oblasti vzdelávania, kultúry a športu.....	26
2.1.3 Ciele a priority v oblasti občianskej vybavenosti, sociálnych	27
2.1.4 Ciele a priority v oblasti životného prostredia	28
2.1.5 Ciele a priority v oblasti cestovného ruchu, vidieckeho turizmu.....	29
2.2 Opatrenia a aktivity	30
2.2.1 Opatrenia a aktivity v oblasti rozvojového potenciálu, ľudských.....	30
2.2.2 Opatrenia a aktivity v oblasti vzdelávania, kultúry a športu	31
2.2.3 Opatrenia a aktivity v oblasti vybavenosti, sociálnych a zdravotných.....	32
2.2.4 Opatrenia a aktivity v oblasti životného prostredia.....	33
2.2.5 Opatrenia a aktivity v oblasti rozvoja cestovného ruchu, vidieckeho	34
2.3 Opis rozvojovej stratégie	35
3 Finančný plán.....	37

4	Zabezpečenie realizácie	38
4.1	Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie	38
4.2	Monitorovanie a hodnotenie	40
4.3	Harmonogram realizácie.....	41
	Záver	43

ÚVOD

Vytvorenie plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je základným programovým a výkonným dokumentom v súlade so zákonom č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja, ktorý je spracovaný za účelom riešenia súčasných ekonomických a sociálnych problémov za efektívneho využitia všetkých zložiek jeho miestneho potenciálu. Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bol robený v súčinnosti s Plánom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja. Je strednodobým strategickým dokumentom.

Obec Lomnička je súčasťou Prešovského kraja, ktorý patrí medzi prioritné regióny na základe uznesenia vlády SR č. 923/1999 a na základe trvale nepriaznivých ekonomických výsledkov.

Sú to predovšetkým:

- nízka úroveň hrubého domáceho produktu, ktorý v prepočte na jedného obyvateľa zaostáva za priemerom v SR,
- vysoká miera nezamestnanosti,
- výrazná disproporcía v regióne,
- výrazné zaostávanie technickej infraštruktúry.

Poslaním Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je navrhnuť systematickú a funkčnú trvalú stratégiu zameranú na realizáciu sociálneho a ekonomického rozvoja obce.

Plán rozvoja obce pozostáva z nasledujúcich častí:

1. sociálno-ekonomickej analýzy obce a identifikácie možnosti rozvoja formou súhrnnej analýzy,
2. stratégiu rozvoja jej priorít a opatrení potrebných na ich naplnenie,
3. finančného zabezpečenia,
4. organizačného zabezpečenia realizácie Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

Prvá analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socio-ekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú sociálny a ekonomický rozvoj obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu obce, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá hlavná časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný prípadne rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehĺbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na aktivizáciu potenciálu obce a na podporu jej dlhodobého rozvoja až do roku 2025.

V ďalšej časti dokumentu sa hovorí o finančnom zabezpečení jednotlivých aktivít a o zdrojoch ich financovania, ktoré sú vnútorné (štátne a súkromné) a zo zdrojov EÚ.

Súčasťou procesu je aj podrobný opis organizačného zabezpečenia riadenia podpory, o ktorom sa viac dozvieme v štvrtej časti tohto dokumentu. Organizačné zabezpečenie predstavuje priradenie zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi podieľajúcimi sa na realizácii jednotlivých aktivít.

1 EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE VÝCHODISKÁ

1.1 SOCIO-EKONOMICKÁ ANALÝZA

1.1.1 Prírodné danosti

Obec Lomnička sa nachádza v okrese Stará Ľubovňa, ktorý leží v severozápadnej časti východného Slovenska, neďaleko Vysokých Tatier. Na severe susedí s Poľskom a pozdĺž celého územia od západu na severovýchod ním preteká rieka Poprad.

Územie pokrýva Ľubovnianska vrchovina, ktorú od severu tvoria Pieniny, zo západu výbežky Spišskej Magury, z juhu Levočské vrchy a z východu Čergovské pohorie.

Prvýkrát sa spomína r. 1294 pod názvom Parva Lompnicha. Založili ju na základe nemeckého práva Gorgelovci, ktorých poddanskou obcou zostala počas obdobia feudalizmu. R. 1787 mala obec 114 domov a v roku 1828 161 domov. V r.1813 a 1867 z veľkej časti vyhorela.

Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom. V r.1902 bolo v obci založené potravné družstvo. Koncom roku 1945 väčšina obyvateľov nemeckej národnosti evakuovala s ustupujúcim nemeckým vojskom. Odchod posledných pôvodných nemeckých obyvateľov bol v auguste r. 1945. Po ich násilnom a nútenom odchode sa do konfiškátov po Nemcoch nasťahovali obyvatelia okolitých dedín (Kolačkov, Nižné Ružbachy, Holumnica, Jurské a iní), ktorí obsadili neobývané domy a temer zadarmo tak získali majetky po Nemcoch. Tak tu žili väčšinou Nerómovia až do 70. rokov 20. storočia.

Prelomom sa stali 70. roky 20. storočia, kedy bývalá vládna politika k cigánskej otázke umožnila vykúpenie „tzv. cigánskych chatrč“ a tým Nerómovia z Lomničky odchádzali do blízkeho mesta Podolíneč, pochopiteľne s finančnou hotovosťou za odpredané konfiškáty, ktorú získali od Rómov. Tak sa postupne z osady presťahovali Rómovia do dediny.

Názov obce: **Lomnička**
Kód ZUJ1:
Kraj: **Prešovský**
Okres: **Stará Ľubovňa**
Rozloha ZUJ v ha: **957 ha**

1 ZUJ – základná územná jednotka. Obec je základná územná jednotka Slovenskej republiky. Základnou územnou jednotkou sa rozumie taká priestorová jednotka, ktorá sa z hľadiska výkonu štátnej správy ďalej nečlení. Územný obvod každej územnej jednotky môže tvoriť buď súhrn niekoľkých územno –technických jednotiek alebo môže byť totožný s jednou územno- technickou jednotkou. /Vyhláška federálneho štatistického úradu a Federálneho ministerstva pre technický a investičný rozvoj č.120/1979Zb. o priestorovej identifikácii informácií,§5/

1.1.2 Obyvateľstvo

Tabuľka č. 1: Vývoj počtu obyvateľov

Obec Lomnička má v súčasnosti 2905 obyvateľov, z toho je 99% etnických Rómov. Skoro všetci sa hlásia k slovenskej národnosti, obec Lomnička teda predstavuje čisto rómsku obec. Starostka obce je Rómka, aj celé 9 -členné obecné zastupiteľstvo tvoria zástupcovia rómskeho etnika.

Počtom 818 916 obyvateľov k 31. 12. 2013 je Prešovský kraj najväčším v Slovenskej republike. Jeho podiel na celkovom počte obyvateľov republiky predstavuje 15,1 %. Hustota osídlenia 91 obyvateľov na km² dosahuje druhú najnižšiu hodnotu po Banskobystrickom kraji a je o pätinu nižšia ako priemerná hustota zaľudnenia v Slovenskej republike. Najviac obyvateľov žije v krajskom meste Prešov, ktorý je zároveň tretím najväčším mestom Slovenska. Druhým najväčším centrom kraja je mesto Poprad. (Zdroj: ŠÚ SR)

V kraji je najvyššia pôrodnosť, dosahuje sa najvyšší prirodzený prírastok, ale vplyvom migračnému úbytku je celkový prírastok obyvateľstva druhý najvyšší v rámci krajov SR. Vo vekovom zložení sa znižuje podiel predproduktívnej zložky a narastá počet obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku. Obyvateľstvo kraja aj pri miernom zvyšovaní priemerného veku (37,24 rokov) patrí k najmladším v SR. (Zdroj: ŠÚ SR)

Tabuľka č. 2: Štruktúra obyvateľstva podľa veku

Rok	1990	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet obyvateľov	1083	1516	2195	2295	2393	2491	2600	2717	2828

Tabuľka č. 3: Štruktúra obyvateľstva podľa vierovyznania

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy
Rímskokatolícka cirkev	1459	1446
Gréckokatolícka cirkev	0	0
Evanjelická cirkev	0	0
Bez vyznania	0	0
Nezistené	0	0

Tabuľka č. 4: Dôchodková situácia obyvateľstva

Pomer	Muži	Ženy	Úhrn
0-5	286	319	605
6-14	364	362	726
Produktívny vek	773	727	1500
Poproduktívny vek	36	38	74

Tabuľka č. 5: Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia

	Muži	Ženy
Počet obyvateľov	1459	1446
Priemerný vek	19,73	19,3

1.1.3 Ekonomická situácia obce

Miera nezamestnanosti v obci je veľmi vysoká. Sociálna situácia miestnych Rómov je ťaživá a Obecný úrad aspoň čiastočne rieši daný problém vytvorením, pracovných miest - obecnými službami v rámci aktivačných prác a projektmi k zapracovaniu sa nezamestnaných a tak dosiahnutiu zníženia nezamestnanosti v obci. Aj napriek tomu je ekonomická situácia rodín zlá, viac ako 70 % rodín je v hmotnej núdzi. Najohrozenejšími skupinami na trhu práce z pohľadu zamestnanosti sú mladí ľudia, občania si zdravotným postihnutím a čo sa Obce Lomnička týka, osoby s nízkou kvalifikáciou, starší /najmä ženy/ a príslušníci MRK.

Tabuľka č. 1: Nezamestnanosť v obci

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet nezamestnaných	402	351	382	318	359	400	373

Zdroj: ÚPSVaR SL

1.1.4 Občianska vybavenosť

1.1.4.1 Technická infraštruktúra

Obec má cesty 3. triedy – miestna komunikácia v dĺžke 2,477 km. Chodník sa v obci nenachádza len jeden a to od súpisného čísla 13 po Farský rímskokatolícky úrad.

Na elektrickú sieť je obec napojená pomocou troch transformátorov, z ktorých dva majú kapacitu 250 KW a jeden 400KW.

Od roku 1979 je obec napojená na vodovod. Napojených je 30 budov, čo predstavuje 45%. V obci sa nachádza úpravovňa pitnej vody. Cez obec prechádza potrubie pre občanov Obce Lomnička a pre Mesto Podolíne. Obec nemá kanalizáciu.

Vývoz odpadu je riešený pomocou veľkokapacitných objemových kontajnerov cez Ekos s.r.o. so sídlom v Starej Ľubovni.

1.1.4.2 Sociálna, kultúrna a zdravotná infraštruktúra

V Obci Lomnička sa nachádza 6 predajní potravín s rozličným tovarom. Pohostinstvá a iné služby sa v obci nenachádzajú. Najbližšie sa dané služby nachádzajú v Podolínci. Zdravotné stredisko sa v obci nenachádza. V obci vykonávajú poradenskú činnosť zdravia Asistenti osvetly zdravia cez príspevkovú organizáciu Zdravé regióny, ktorá je zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Poštové stredisko je v obci od roku 2017 a nachádza sa v priestoroch Obecného úradu.

Kultúrny dom v Lomničke sa využíva na rodinné oslavy, svadobné hostiny, smútočné posedenia. Využíva sa aj na záujmovú a kultúrnu činnosť obyvateľov obce, ako vystúpenia žiakov miestnych škôl pri príležitosti Veľkonočných a Vianočných sviatkov, rôzne výstavy, ale ja vystúpenia ku Dňu matiek a dňu úcty k starším.

Kostol rímsko-katolícky ranogotický z rokov okolo 1300, klasicisticky upravený v 19. storočí; socha Madony gotická asi z roku 1430 a iné gotické sochy, plastika Ukrižovaného azda od Majstra Pavla z Levoče.

Pamätný dom Terézie Vansovej.

1.1.4.3 Bývanie

V obci sa nachádza 152 budov s prideleným súpisným číslom, medzi ktoré sú započítané rodinné domy, ale aj budovy škôl, domu smútku a budova Obecného úradu. Obec Lomnička vlastní 26 nájomných domov, z toho 10 rodinných domov v radovej výstavbe nižšieho štandardu. Vzhľadom k rapídnemu ročnému nárastu počtu obyvateľov v obci je v Obci Lomnička veľký dopyt zo strany mladých rodín na bývanie a žiadostí ku kúpe stavebných pozemkov.

1.1.5 Vzdelávanie a kultúra

V obci Lomnička je Základná škola s materskou školou, ktorej dejiny sa píšú od roku 1835, materská škola bola až po roku 1945. V priebehu rokov 2000 - 2012 prebehla niekoľkonásobná stavebná rekonštrukcia jednotlivých budov základnej a materskej školy, aby sa tak nutne

zvýšila kapacita priestorov, ale aj tried v škole. Zo štatistík pozbieraných z rokov 2000-2007 sa dá konštatovať, že priemerný ročný nárast bol 77 detí a za posledných 10 rokov počet školopovinných žiakov v obci dosiahol hodnotu 750, čo možno nazvať populačnou explóziou. V školskom roku 2014/2015 školu navštevovalo 713 žiakov, z toho 350 dievčat. V školskom roku 2014/2015 bolo otvorených 51 tried.

Od roku 1999 je v obci odlúčené - elokované pracovisko Strednej odbornej školy so sídlom v Starej Lubovni, Jarmočná 108. V septembri 1999 bol otvorený 1. ročník dvojročného učebného odboru s upravenými učebnými plánmi - poľnohospodárska výroba, do ktorého bolo prijatých 21 žiakov. Výučba žiakov sa uskutočňovala v priestoroch učebne Základnej školy v Lomničke a v jednej dielni zriadenej v obecnom dome. Neskôr pribudli odbory maliar, murár, výroba konfekcie, stavebná výroba, lesná výroba a praktická žena. Od júla 2002 sa už žiaci vzdelávajú v novej budove na začiatku obce, ktorá je vybavená učebňami a didaktickou technikou. V súčasnosti škola upriamuje svoju pozornosť na vzdelávanie a výchovu žiakov v trojročných učebných odboroch (murár, poľnohospodár), ale aj v dvojročných učebných odboroch (praktická žena, lesná výroba, stavebná výroba).

Od 14. mája 2007 začala pôsobiť v obci misijná práca prostredníctvom Kongregácie školských sestier sv. Františka z Assisi. Ide o kultúrno-duchovnú činnosť s dopadom na najchudobnejších občanov obce, vrátane sociálnej, zdravotníckej, charitatívnej a dobrovoľníckej práce s miestnou komunitou.

V roku 1968 bol založený 1. ročník celoslovenskej recitačnej súťaže Vansovej Lomnička, ktorý sa postupne presťahoval do mesta Podolínec a Stará Lubovňa. V rokoch 1875 – 1882 v obci pôsobila významná slovenská spisovateľka Terézia Vansová rod. Medvecká, tu sa jej narodil a aj zomrel syn Danko.

1.1.6 Životné prostredie

V obci nemá sídlo žiadna priemyselná prevádzka, ktorej činnosť by mala podstatný vplyv na kvalitu životného prostredia v obci a jej okolí. Znečisťovanie okolia vzniká zadymovaním obytnej zóny, ktoré je spôsobené spaľovaním dreva a odpadu.

Lomnička leží v severozápadnej časti Levočských vrchov v doline Lomnického potoka. Nadmorská výška v strede obce je 617 m n. m. a v chotári 590 – 880 m n. m. Vrchovinný až hornatý povrch chotára tvoria pieskovcové súvrstvia flyšu. Je tu minerálny prameň.

Značná časť chotára je odlesnená, smrekové lesy sú len na východe. Väčšinou má hnedé lesné pôdy.

1.2 ANALÝZA REALIZOVANÝCH OPATRENÍ

Názov stavby	Rozpočtové náklady	Výška poskytnutej dotácie/ Subjekt poskytujúci dotáciu	Vlastné finančné prostriedky	Cena stavby po ukončení/rok ukončenia
Rekonštrukcia Základnej školy – budova č. 28	2 582 483 €	712 696 € zo štátneho rozpočtu 1 098 739 € z rozpočtu EÚ	1 143 015 €	2 582 483 €
Výstavba rodinných domov – 12 domov (obecných nájomných)	373 887 €		373 887 €	373 887 €
Rekonštrukcia obecného úradu - budova č. 66	95 513 €		95 513 €	95 513 €
Rekonštrukcia bývalého ovčína na byty nižšieho štandardu	54 838 €		54 838 €	54 838 €
Rekonštrukcia osvetlenia a rozhlasu	32 467 €		32 467 €	32 467 €
Výstavba miestnej komunikácie	42 139 €		42 139 €	42 139 €
Dom smútku	64 046 €		64 046 €	64 046 €
Kamerový systém	2 968 €		2 968 €	2 968 €

1.3 SWOT ANALÝZA

1.3.1 SWOT analýza rozvojového potenciálu, ľudských zdrojov a ekonomickej situácie

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Dostatok voľných pracovných síl• Dobrý potenciál využitia poľnohospodárskej pôdy• Vhodné podmienky na podnikanie v poľnohospodárstve• Vhodný potenciál pre využitie obnoviteľných zdrojov energie• Dobré prírodné podmienky pre chov HD, ošípaných, oviec a hydiny• Dobré klimatické podmienky pre pestovanie TTP, obilnín a zemiakov• Vhodná geografická poloha pre rast a pestovanie, dorábanie drevnej hmoty• Vhodná veková štruktúra obyvateľov regiónu• Záujem väčšiny nezamestnaných nájsť si prácu	<ul style="list-style-type: none">• Malé skúsenosti obyvateľov regiónu s podnikaním• Nedostatok financií na realizáciu aktivít v regióne• Nevysporiadané vlastnícke vzťahy, veľká rozdrobenosť vlastníctva pôdneho a lesného fondu• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov• Zlý zdravotný stav obyvateľstva• Nízka miera priemernej mzdy• Veľa ľudí pod hranicou chudoby• Vysoký podiel marginálnych skupín• Vysoká miera sociálne odkázaných Rómov• Nevyriešené vlastnícke vzťahy k pozemkom a stavbám, ktoré môžu byť prekážkou pri rozvoji podnikateľských aktivít
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• Možnosť čerpania financií zo štrukturálnych fondov EÚ a iných programov• Možnosti spolupráce s okolitými	<ul style="list-style-type: none">• Nedostatok pracovných príležitostí v regióne• Útlm poľnohospodárskej výroby• Zhoršujúca sa ekonomická situácia

obcami v rámci regiónu

- Rozvoj cezhraničnej spolupráce
- Možnosť príchodu zahraničných investícií do regiónu

v regióne

- Zvyšovanie nezamestnanosti na vidieku
- Nedostatočná integrácia rómskej národnostnej menšiny do spoločnosti
- Neochota obyvateľov uskutočňovať podnikateľské aktivity a investovať do ďalšieho vzdelávania

1.3.2 SWOT analýza vzdelávania, kultúry a športu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Koncepcia riešenia integrácie rómskej národnostnej menšiny• Dobrá kvalifikačná úroveň pedagógov a rozvinutá sieť školských zariadení v regióne• Zariadenia pre mimoškolské aktivity detí a mládeže v regióne• Záujem ľudí o kultúrne aktivity v obci	<ul style="list-style-type: none">• Nízky podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva na celoživotnom vzdelávaní• Nedostatočná vzdelanostná úroveň marginalizovanej rómskej komunity• Nedostatočná údržba a obnova historických objektov a kultúrno-historického dedičstva• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov pre rozvoj vzdelávania, kultúry a športu• Nedostatočné vzdelávanie v oblasti poskytovania služieb obyvateľstvu• Kapacitná nedostatočnosť a všeobecná nedostupnosť športovísk

pre obyvateľov a návštevníkov obce

- Chýbajúca publikácia o kultúrnych a športových aktivitách obce
- Nedostatočný dôraz na mimoškolskú činnosť
- Chýbajúci spoločný postup pri kultúrno športových aktivitách v obci

Príležitosti

- Možnosť oživenia tradičných ľudových remesiel

Ohrozenia

- Izolácia školy od praxe

1.3.3 SWOT analýza občianskej vybavenosti, sociálnych a zdravotných služieb

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Dostatočná kapacita kvalitných zdrojov pitnej vody• Realizácia koncepcie problematiky Rómskeho etnika ako celku• Existujúci potenciál stredných zdravotných pracovníkov	<ul style="list-style-type: none">• Relatívne vysoká miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia predovšetkým rizikových skupín s dôrazom na rómsku komunitu• Chýbajúce cestné obchvaty sídiel obcí, nekvalitná vnútroregionálna cestná sieť• Nedostatočná úroveň protipovodňovej ochrany• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• Možnosť čerpania financií zo štrukturálnych fondov• Možnosť realizácie rôznych typov sociálnych služieb• Zlepšenie štandardu zdravotníckych zariadení v regióne	<ul style="list-style-type: none">• Chátranie obecného majetku• Nemotivujúca sociálna sieť• Pasívne zotrvanie nezamestnaných v sociálnej sieti• Nedostatok finančných prostriedkov

1.3.4 SWOT analýza životného prostredia

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Vhodný potenciál pre využitie obnoviteľných zdrojov energie • Relatívne čistá príroda a pôdny fond • Vysoká ekostabilizačná hodnota 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná úroveň protipovodňovej ochrany • Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov • Nevyhovujúca kvalita vody povrchových tokov • Nedostatočná separácia a spracovanie odpadov • Nedostatočné povedomie verejnosti a nezáujem o ekologické problémy • Existencia lokálnych zdrojov znečistenia životného prostredia • Nedostatočné využívanie alternatívnych zdrojov energie • Existencia divokých skládok tuhého komunálneho odpadu • Vypúšťanie odpadových splaškov a tým narušenie ekostabilizačnej hodnoty regiónu
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Možnosť čerpania financií zo štrukturálnych fondov • Možnosť spolupráce s okolitými obcami v rámci regiónu v oblasti monitorovania a kontroly kvality životného prostredia • Dostavba čističiek odpadových vôd • Efektívne využívanie prírodných zdrojov • Znižovanie energetickej a surovinovej náročnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Zhoršovanie stavu v oblasti životného prostredia • Tvorba divokých skládok tuhého komunálneho odpadu • Nedostatočné protipovodňové zabezpečenie • Zmena klimatických podmienok • Poškodenie prírodného lesného bohatstva nevhodným hospodárením • Hrozba erózie pôdy • Nízka vymožitelnosť práva v oblasti

- Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie
 - Rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby
 - Vzdelávanie a pôsobenie ekologických neziskových organizácií
 - Predchádzanie lesným požiarom a prírodným pohromám
 - Realizácia programov revitalizácie riečnych a potočných systémov vrátane opatrení na ochranu proti povodiam
- ochrany životného prostredia
 - Ohrozenie kvality životného prostredia kumuláciou znečistenia
 - Nedostatok finančných prostriedkov
 - Poškodenie hrádze VN Domaša

1.3.5 SWOT analýza cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Výhodná geografická poloha regiónu pre rozvoj turizmu a agroturizmu• Dobré prírodné dispozície regiónu• Dostatok voľných pracovných síl• Dobré podmienky pre poľovníctvo, rybárstvo a vodné športy•	<ul style="list-style-type: none">• Chýbajúca technická infraštruktúra• Malé skúsenosti obyvateľov regiónu s podnikaním v oblasti služieb, cestovného ruchu a vidieckeho turizmu• Chýbajúce značené cyklistické trasy• Nedostatočná koordinácia, marketing a propagácia CR a vidieckeho turizmu• Nízka kvalita základných a doplnkových služieb CR a vidieckeho turizmu• Nedostatočné komunikačné prepojenie s ostatnými regiónmi• Nedostatočná prezentácia regiónu v zahraničí• Nevysporiadané vlastnícke vzťahy, veľká rozdrobenosť vlastníctva pôdneho a lesného fondu• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov• Chýbajúca komplexná ponuka služieb a produktov CR a vidieckeho turizmu v obci pre rôzne cieľové skupiny návštevníkov• Nedostatok ubytovacích a stravovacích kapacít

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Príležitosti • Možnosť čerpania financií zo štrukturálnych fondov a iných zdrojov z EÚ • Rozvoj cezhraničnej spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabá spolupráca s cestovnými kancelárkami a cezhraničná spolupráca • Ohrozenia • Rast konkurencie iných obcí • Strata atraktivity územia

1.4 KLÚČOVÉ DISPARITY A HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA

Rozvojový potenciál, ľudské zdroje a ekonomická situácia

Rozvojový potenciál, ľudské zdroje a ekonomická situácia	
Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ul style="list-style-type: none">• Nízky podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním a nízka pružnosť vzdelávacieho systému vzhľadom na potreby trhu práce• Nízky podiel výdavkov na rozvoj ľudských zdrojov na HDP, nedostatočne previazaný obsah vzdelávania vzhľadom na potreby trhu práce a nedostatočné využívanie potenciálu IKT vo vzdelávacom procese• Vysoká miera nezamestnanosti, vysoký podiel rizikových skupín na celkovej nezamestnanosti a nízka miera zamestnanosti• Relatívne vysoká miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia predovšetkým rizikových skupín s dôrazom na marginalizovanú rómsku komunitu• Málo podnikateľských príležitostí v regióne, nedostatočná miera tvorby finančných zdrojov u fyzických osôb, čo zabraňuje rozvoju podnikateľských aktivít	<ul style="list-style-type: none">• Vhodné podmienky na rozvoj MSP (stavebné pozemky, priestory)• Vhodný potenciál pre využitie obnoviteľných zdrojov energie• Podpora sociálnej inklúzie marginalizovaných skupín a ich uplatnenia na trhu práce

Vzdelávanie, kultúra a šport

Vzdelávanie, kultúra a šport	
Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ul style="list-style-type: none">• Nízky podiel výdavkov na rozvoj ľudských zdrojov na HDP, nedostatočne previazaný obsah vzdelávania vzhľadom na potreby trhu práce a nedostatočné využívanie potenciálu IKT vo vzdelávacom procese• Nedostatočný počet občanov zapojených do celoživotného vzdelávania• Nedostatočná vzdelanostná úroveň marginalizovaných rómskych komunít• Nedostatočnosť a nedostupnosť športovísk v obci pre obyvateľov a návštevníkov• Nedostatočná realizácia a prezentácia kultúrno – športových aktivít obce• Nedostatok finančných prostriedkov na ďalší rozvoj vzdelávania, kultúry a športu	<ul style="list-style-type: none">• Dobrá dostupnosť všetkých druhov vzdelávacích zariadení, existujúca sieť vzdelávacích inštitúcií neformálneho vzdelávania• Modernizácia vzdelanostnej, kultúrnej a športovej základne

Občianska vybavenosť, sociálne a zdravotné služby

Občianska vybavenosť, sociálne a zdravotné služby	
Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ul style="list-style-type: none">• Chýbajúca dobudovaná technická a environmentálna infraštruktúra• Nízky podiel ciest vyšších tried (diaľnice a rýchlostné komunikácie) a nedobudované miestne komunikácie• Nerovnomerná regionálna vybavenosť environmentálnou infraštruktúrou, nedostatočné opatrenia na ochranu pred povodňami• Zlý technický stav regionálnej infraštruktúry, infraštruktúry verejných služieb a pamiatkového fondu• Nedostatočne využívané chrbtové optické siete, nízka penetrácia IKT v domácnostiach a relatívne vysoké náklady na jej obstaranie• Nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva v dôsledku zmeny štruktúry ochorení, zlá štruktúra služieb ako aj ich nízka efektívnosť a kvalita v dôsledku dlhodobou neriešených systémových nedostatkov• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov• Chýbajúce kvalitné dopravné prepojenie regiónu• Nevysporiadané vlastnícke vzťahy	<ul style="list-style-type: none">• Nárast počtu obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov, bývajúcich v domoch pripojených na verejnú kanalizáciu a čističku odpadových vôd a zvyšovanie kvality čistenia odpadových vôd, primerané opatrenia na ochranu pred povodňami• Odstránenie systémových nedostatkov systému zdravotníctva a zvyšovanie kvality a efektívnosti zdravotnej starostlivosti

vzhľadom na dobudovanie technickej
a environmentálnej infraštruktúry

Životné prostredie

Životné prostredie	
Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ul style="list-style-type: none">• Nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov energie• Nedostatočná úroveň protipovodňovej ochrany• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov• Nevyhovujúca kvalita vody povrchových tokov• Nedostatočná separácia a spracovanie odpadov• Nedostatočné povedomie verejnosti a nezáujem o ekologické problémy• Nedostatočná a nekompetentná propagácia a informovanosť o ochrane prírody a krajiny• Prítomnosť divokých skládok tuhého komunálneho odpadu• Vypúšťanie odpadových splaškov a tým narušenie ekostabilizačnej hodnoty regiónu	<ul style="list-style-type: none">• Environmentálna politika podporujúca znižovanie negatívnych vplyvov ekonomického rastu na životné prostredie• Vhodný potenciál pre využitie obnoviteľných zdrojov energie• Čiastočne vybudovaná environmentálna infraštruktúra• Zahraničné investície a podpora EÚ

Cestovný ruch, vidiecky turizmus a agroturizmus

Cestovný ruch, vidiecky turizmus a agroturizmus	
Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ul style="list-style-type: none">• Čiastočne chýbajúca občianska a environmentálna infraštruktúra• nízka kvalita základných a doplnkových služieb CR a vidieckeho turizmu• Nedostatočná prezentácia regiónu v zahraničí• Nevysporiadané vlastnícke vzťahy, veľká rozdrobenosť vlastníctva pôdneho a lesného fondu• Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov• Chýbajúca komplexná ponuka služieb a produktov CR a vidieckeho turizmu v obci pre rôzne cieľové skupiny návštevníkov• Slabá spolupráca s cestovnými kancelárkami a cezhraničná spolupráca• Nekoordinovaný spoločný postup subjektov pôsobiacich v oblasti cestovného ruchu a vidieckeho turizmu a tým zníženie návštevnosti a záujmu turistov o obec	<ul style="list-style-type: none">• Voľné stavebné podmienky a vhodné podmienky na rozvoj MSP

2 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

V predchádzajúcich častiach programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce sme sa zaoberali analýzou a SWOT analýzou, ktorá nám predkladá základný obraz o obci a je východiskom pre stanovenie vízie, to znamená stavu v akom sa bude obec nachádzať z pohľadu dlhodobého plánovania.

Cieľom rozvojovej stratégie je vybudovať prítiažlivú obec pre vlastných obyvateľov ako aj návštevníkov obce, zlepšiť súčasný stav životného prostredia v obci, zviditeľniť obec pre potencionálnych turistov a potencionálnych podnikateľov a tým aj posilniť miestnu ekonomiku. K naplneniu týchto našich cieľov je potrebné určiť si priority, ktoré sú pre nás záväzné. My sme si určili tieto ciele a priority.

Globálnym strategickým cieľom obce je zastaviť hospodárske a sociálne zaostávanie obce a čo najskôr nastúpiť na takú cestu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorá smeruje ku stálemu znižovaniu disparity medzi obcou a ostatnými obcami a Slovenskom ako celkom v ekonomickej oblasti, sociálnej dynamike, ekologickej rovnováhe a celkovej kvality života.

2.1 CIELE A PRIORITY

2.1.1 Ciele a priority v oblasti rozvojového potenciálu, ľudských zdrojov a ekonomickej situácie

ciele	priority
<ul style="list-style-type: none">• Zastaviť hospodárske a sociálne zaostávanie regiónu a nastúpiť cestu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorá smeruje k znižovaniu disparity medzi obcou a ostatnými obcami v kraji a na Slovensku a to v ekonomickej výkonnosti a sociálnej dynamike. Zastaviť úbytok obyvateľstva v obci a zabezpečiť tu žijúcim obyvateľom vhodné podmienky a ochranu zdravia a sociálnych istôt. Vybudovať obec prítiažlivú pre investorov s účelnou štruktúrou podnikov zodpovedajúcou charakteru a špecifickým prednostiam obce.	<ul style="list-style-type: none">• Podpora podnikateľského prostredia v regiónu, zvyšovanie podpory MSP• podpora rastu zamestnanosti

2.1.2 Ciele a priority v oblasti vzdelávania, kultúry a športu

ciele	priority
<ul style="list-style-type: none">• Dosiahnuť kompatibilitu vzdelania a kvalifikácie s požadovanou úrovňou EÚ a vytvorenie systému riadenia výchovy a vzdelávania v nových podmienkach. Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce, rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít. Vytvárať optimálne podmienky pre rozvoj kultúry, všestranne podporovať všetky oblasti kultúrneho života a poskytovať platformu pre vzájomnú komunikáciu a koordináciu významných podujatí. Za týmto účelom v maximálnej miere využívať jestvujúci potenciál a zaoberať sa rozvojom a zachovaním tradícií folklóru a ľudových remesiel. Podpora športových aktivít občanov obce – podpora rozvoja telesnej kultúry, podporovať útvary talentovanej mládeže, a športové kluby v obci. Zlepšenie možnosti voľno-časových športových aktivít detí, mládeže a dospelých podporujúcich zdravý životný štýl.	<ul style="list-style-type: none">• Zabezpečiť vhodné podmienky pre vzdelávanie.• Zabezpečiť vhodné podmienky pre rozvoj a činnosť mimoškolských, kultúrnych aktivít občanov a návštevníkov obce• Zabezpečiť vhodné podmienky pre rozvoj a činnosť v oblasti športu a športových aktivít občanov a návštevníkov obce

2.1.3 Ciele a priority v oblasti občianskej vybavenosti, sociálnych a zdravotných služieb

ciele	priority
<ul style="list-style-type: none">• Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry musí smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potencionálne podnikateľské zóny a zóny bytovej výstavby, ako aj na rekonštrukciu komplexnej infraštruktúry v obci – dopravnej, environmentálnej, informačno- komunikačnej a občianskej.• Vytvoriť sociálnu a zdravotnú sústavu, zodpovedajúcu potrebám obyvateľov a návštevníkov obce, vytvoriť podmienky pre rast kvalifikácie ľudských zdrojov v sociálnej oblasti a zdravotníctve s dôrazom na kvalitu poskytovaných služieb. Zníženie percenta sociálne ohrozených a odkázaných obyvateľov obce. Zlepšenie sociálnej starostlivosti a služieb pre marginalizované skupiny a deti a podpora sociálneho zapojenia nezamestnaných.	<ul style="list-style-type: none">• Podpora komplexnej infraštruktúry v obci.• podpora sociálnej inklúzie• podpora rozvoja zdravotníckych služieb

2.1.4 Ciele a priority v oblasti životného prostredia

ciele	priority
<ul style="list-style-type: none">Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia, využívanie vodných zdrojov, ochrana ovzdušia a nakladanie s odpadmi a celková ochrana a revitalizácia krajiny. Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj. Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie, znižovanie zaťažnosti životného prostredia, dobudovanie environmentálnej infraštruktúry. Podpora environmentálnej výchovy detí predškolského a školského veku i širokej verejnosti.	<ul style="list-style-type: none">Ochrana zložiek životného prostrediaOchrana prírody a tvorba krajinyodstraňovanie rizikových faktorov vplývajúcich na životné prostredievyužívanie obnoviteľných zdrojov energie

2.1.5 Ciele a priority v oblasti cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu

ciele	priority
<ul style="list-style-type: none">Rozvinúť odvetvie cestovného ruchu , rozvíjať infraštruktúru cestovného ruchu so zameraním na zvyšovanie konkurencieschopnosti, socio-ekonomických príležitosti, rastu životnej úrovne, vytvoriť podmienky pre rast kvalifikácie ľudských zdrojov v cestovnom ruchu s dôrazom na kvalitu služieb a budovanie imidžu regiónu. Podpora budovania, údržby a obnovy turistickej infraštruktúry, propagácia a prezentácia obce. Spojením a vyváženým využívaním prírodných, historických a kultúrnych hodnôt vytvárať podmienky pre posilnenie návštevnosti obce.	<ul style="list-style-type: none">Podpora cestovného ruchu v obciRozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu

2.2 OPATRENIA A AKTIVITY

2.2.1 Opatrenia a aktivity v oblasti rozvojového potenciálu, ľudských zdrojov a ekonomickej situácie

opatrenia	aktivity
<ul style="list-style-type: none">• prenájom priestorov vhodných na podnikanie	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.1.1.1. vyvlastnenie pozemkov vhodných na podnikanie• 2.2.1.1.2. prenájom a predaj priestorov vhodných na podnikanie• 2.2.1.1.4. výstavba priestorov vhodných na podnikanie
<ul style="list-style-type: none">• poskytnutie stimulov pre podnikateľov v obci	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.1.2.1. poskytnutie služieb pre podnikateľov v obci, ktorí vytvoria trvalé pracovné miesta pre obyvateľov obce• 2.2.1.2.2. Výstavba, rekonštrukcia a prenájom priestorov a nehnuteľností vhodných na podnikanie
<ul style="list-style-type: none">• poskytnutie podpory MSP	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.1.3.1. Rozvoj ľudských zdrojov – zabezpečovanie školiacich a vzdelávacích kurzov pre začínajúcich MSP• 2.2.1.3.2. Administratívno – organizačná podpora prichádzajúcim investorom a podnikateľským subjektom• 2.2.1.3.3. Nadviazanie spolupráce so strednými a veľkými podnikateľskými subjektami v regióne

2.2.2 Opatrenia a aktivity v oblasti vzdelávania, kultúry a športu

opatrenia	aktivity
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.2.1. doplnenie vybavenosti Komunitného a aktivačného centra	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.2.1.1. dovybavenie počítačovej miestnosti výpočtovou technikou• 2.2.2.1.2. organizovanie vzdelávacích a rekvalifikačných kurzov a školení pre občanov
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.2.2. Zachovanie a rozvoj ľudových a kultúrnych tradícií v obci	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.2.2.1. organizovanie a zachovávanie tradičných kultúrnych podujatí v obci• 2.2.2.2.2. Podpora spoločných kultúrnych aktivít a cezhraničnej spolupráce
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.2.3. výstavba všesportového areálu v obci	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.2.3.2. Výstavba futbalového ihriska• 2.2.2.3.3. výstavba viacúčelového ihriska

2.2.3 Opatrenia a aktivity v oblasti vybavenosti, sociálnych a zdravotných služieb

opatrenia	aktivity
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.1. Zlepšiť internetizáciu obce	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.1.1. vybudovanie pokrytia širokopásmovým prístupom k internetu v obci
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.2. Dobudovanie cestnej infraštruktúry v obci	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.2.1. rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok v obci
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.3. rozvoj vodohospodárskej infraštruktúry	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.3.2. dobudovanie napojenosti rodinných domov na tlakovú obecnú kanalizáciu
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.4. zabezpečenie vhodných stavebných pozemkov	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.4.1. zabezpečenie vhodných stavebných pozemkov na individuálnu bytovú výstavbu• 2.2.3.4.2. nákup pozemkov vhodných na výstavbu bytoviek pre rodiny s nižším príjmom
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.5. vybudovanie technickej a environmentálnej infraštruktúry	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.3.5.1. vybudovanie elektrickej prípojky a verejného osvetlenia a obecného rozhlasu k obecným nájomným bytom• 2.2.3.5.2. dobudovanie dopravnej infraštruktúry a chodníkov k obecným nájomným bytom• 2.2.3.5.3. dobudovanie vodovodnej

a kanalizačnej siete k obecným nájomným bytom

2.2.4 Opatrenia a aktivity v oblasti životného prostredia

opatrenia	aktivity
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.1. ochrana a revitalizácia krajiny	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.1.1. odstraňovanie starých divokých skládok TKO• 2.2.4.1.2. uskutočnenie protipovodňových opatrení• 2.2.4.1.3. vybudovanie obecnej kompostárne a zberného miesta pre elektroodpad a nebezpečný odpad
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.2. regulácia vodných tokov	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.2.1. úprava koryta a spevnenie brehov obecného potoka
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.3. výsadba a ochrana trávnych porastov stromov a drevín	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.3.1. zlepšovanie stavu lesných ekosystémov• 2.2.4.3.2. výsadba a ochrana trávnatých porastov, drevín a krov• 2.2.4.3.3. zakladanie ostrovov zelene
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.4. ochrana a využívanie vodných zdrojov	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.4.4.1. ochrana vodných zdrojov• 2.2.4.4.2. čistenie okolia vodných zdrojov

2.2.5 Opatrenia a aktivity v oblasti rozvoja cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu

Opatrenia	Aktivity
<ul style="list-style-type: none">• 2.2.5.1 Vybudovanie informačných turistických tabúl	<ul style="list-style-type: none">• 2.2.5.2 Výroba informačných tabúl a určenie vhodných miest na uloženie tabúl

2.3 OPIS ROZVOJOVEJ STRATÉGIE

Definované ciele obce vychádzajú z porovnávania a selekcie strategických cieľov s vyššími programami rozvoja a ich prejedávania a zjednotenia na úrovni zástupcov obce.

Pre vyhodnotenie plánovanej stratégie je potrebné určiť aj merateľné ukazovatele, ktoré budú sledované počas navrhovaného obdobia. V prípade rozvojovej stratégie budú takými ukazovateľmi projekty navrhované obcou. Ukazovatele sú rozdelené podľa oblastí v súlade so špecifickými cieľmi stanovenými v stratégii rozvoja.

Globálna strategická vízia obce:

konkurencieschopná a všestranne rozvinutá obec s rozvinutou infraštruktúrou, s vysokou vzdelanostnou úrovňou, flexibilná a schopná využívať všetky zdroje (prírodné, kultúrne, historické, ľudské, hospodárske a finančné) pri zachovaní prírodných a kultúrnych hodnôt a pamiatok regiónu.

- Zastaviť hospodárske a sociálne zaostávanie regiónu a nastúpiť cestu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorá smeruje k znižovaniu disparity medzi obcou a ostatnými obcami v kraji a na Slovensku a to v ekonomickej výkonnosti a sociálnej dynamike. Zabezpečiť tu žijúcim obyvateľom vhodné podmienky na bývanie a na ochranu zdravia a sociálnych istôt. Vybudovať obec prístupnú pre investorov s účelnou štruktúrou podnikov zodpovedajúcou charakteru a špecifickým prednostiam obce.
- Dosiahnuť kompatibilitu vzdelania a kvalifikácie s požadovanou úrovňou EÚ a vytvorenie systému riadenia výchovy a vzdelávania v nových podmienkach. Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce, rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít. Vytvárať optimálne podmienky pre rozvoj kultúry, všestranne podporovať všetky oblasti kultúrneho života a poskytovať platformu pre vzájomnú komunikáciu a koordináciu vzájomných podujatí. Za týmto účelom v maximálnej miere využívať jestvujúci potenciál a zaoberať sa rozvojom a zachovaním tradícií folklóru a ľudových remesiel. Podpora športových aktivít občanov obce – podpora rozvoja telesnej kultúry, podporovať útvary talentovanej mládeže a športové kluby v obci. Zlepšenie možnosti voľno-časových športových aktivít detí, mládeže a dospelých podporujúcich zdravý životný štýl.
- Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry musí smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potencionálne podnikateľské zóny a zóny bytovej výstavby, ako aj na rekonštrukciu komplexnej infraštruktúry v obci – dopravnej, environmentálnej, informačno-komunikačnej a občianskej.
- Vytvoriť sociálnu a zdravotnú sústavu, zodpovedajúcu potrebám obyvateľov a návštevníkov obce, vytvoriť podmienky pre rast kvalifikácie ľudských zdrojov v sociálnej oblasti a zdravotníctve s dôrazom na kvalitu poskytovaných služieb. Zníženie percenta sociálne ohrozených a odkázaných obyvateľov obce. Zlepšenie

sociálnej starostlivosti a služieb pre marginalizované skupiny a deti a podpora sociálneho zapojenia nezamestnaných.

- Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia, využívanie vodných zdrojov, ochrana ovzdušia a nakladanie s odpadmi a celková ochrana a revitalizácia krajiny. Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj. Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie, znižovanie zaťaženia životného prostredia, dobudovanie environmentálnej infraštruktúry. Podpora environmentálnej výchovy detí predškolského a školského veku i širokej verejnosti.
- Rozvinúť odvetvie cestovného ruchu, rozvíjať infraštruktúru cestovného ruchu so zameraním na zvyšovanie konkurencieschopnosti, socio-ekonomických príležitostí, rastu životnej úrovne, vytvoriť podmienky pre rast kvalifikácie ľudských zdrojov v cestovnom ruchu s dôrazom na kvalitu služieb a budovanie imidžu regiónu. Podpora budovania, údržby a obnovy turistickej infraštruktúry, propagácia a prezentácia obce. Spojením a vyváženým využívaním prírodných, historických a kultúrnych hodnôt vytvárať podmienky pre posilnenie návštevnosti obce.

Merateľné ukazovatele nie je možné objektívne zhodnotiť, nakoľko nie je známa celková čiastka finančných prostriedkov na podporu rozvojovej stratégie. Úspešnosť a realita ukazovateľov závisí od kvality vypracovaných projektov a od ich následnej úspešnosti v hodnotiacom procese štrukturálnych fondov.

3 FINANČNÝ PLÁN

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu sociálneho a hospodárskeho rozvoja obce je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Preto je pri realizácii jednotlivých projektov nevyhnutné finančné plánovanie.

Každý projekt musí mať totiž vlastné spolufinancovanie buď vlastných (obecných) zdrojov alebo z úverových bankových zdrojov. Je potrebné vopred plánovať svoje finančné toky a vyčleniť pre každý rok realizácie projektu, resp. projektov, potrebné financie. Preto je potrebné, aby sa v prípade obce stali tieto financie súčasťou obecného rozpočtu a boli prísne účelovo viazané na jednotlivé projekty.

Na finančné zabezpečovanie cieľov, úloh a aktivít bude obec využívať finančné prostriedky predovšetkým:

- z rozpočtu obce,
- z rozpočtu samosprávneho kraja,
- zo štátneho rozpočtu,
- z fondov Európskej únie,
- bankové úvery,
- príspevky od právnických a fyzických osôb,
- príspevky medzinárodných inštitúcií a pod.

4 ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobým dokumentom, na základe ktorého sa uskutočňuje podpora miestneho rozvoja s dôrazom na sociálno-ekonomickú sféru. Možno ho charakterizovať ako program cielených opatrení, prípadne intervencií, navrhnutý pre oživenie ekonomického a sociálneho rozvoja. Má konkretizovať opatrenia nevyhnutné pre dosiahnutie strategických cieľov.

Program rozvoja je dôležitý predovšetkým tým, že zhrňuje základné informácie k stratégií vo všetkých súvislostiach rozvoja. Predkladá sa rôznym komisiám na vyššej programovacej úrovni a slúži ako koncepčný materiál pre formulovanie cieľov rôznych projektov.

Ďalej slúži ako podklad pre žiadosti o finančnú podporu na realizáciu týchto projektov a tiež na upresňovanie, získavanie a koordináciu partnerov na území obce.

Realizácia programu sa vykonáva na základe projektov a pri ich špecifikácií a výbere dochádza k združovaniu záujmov a finančných prostriedkov. Okrem súkromnej podnikateľskej bázy sú to napríklad partneri, ktorí čerpajú zdroje aj z iných fondov EÚ. Vhodnými partnermi sú napr. vysoké školy, výskumné a technologické inštitúcie.

Pri realizácii programu sa podieľajú mnohí účastníci jednotlivých projektov a k tomu je potrebné zabezpečiť vhodnú organizáciu a riadenie tohto procesu, ktorý pozostáva z plánovacích, komunikačných činnosti ako aj sledovania, hodnotenia a aktualizácie programu.

Zodpovednosť za plnenie celého programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce má najvyšší orgán na čele so starostom obce.

4.1 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE

Štruktúra inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia manažmentu programu je závislá od špecifických podmienok obce. Najvyšším orgánom je zastupiteľstvo obce.

Zastupiteľstvo obce

Starosta a najvyšší orgán prijíma rozhodnutia o postupe programu, ustanovuje riadiacu osobu alebo skupinu, ktorá je poverená riadením procesu. Schvaľuje návrhy a projekty rozvoja a dojednáva partnerské vzťahy. Hodnotí, schvaľuje výsledky a výstupy programu. Zabezpečuje realizáciu programu a rozhoduje o zmenách.

Riadiaca skupina

Činnosť riadiacej skupiny v obci preberá najvyšší orgán. Hlavnou činnosťou manažmentu programu je zabezpečiť organizačné a technické zabezpečenie programu, vykonávať kontrolu fyzickú, ekonomickú a kvalitatívnu ako aj pomocou ukazovateľov vykonať monitoring a viesť evidenciu. Ďalšou činnosťou riadiacej skupiny je urobiť priebežné a záverečné hodnotenie a spracovanie správ o stave a výsledkoch.

Pracovná skupina

Zloženie pracovnej skupiny odráža príslušný rozsah záujmov na území obce. V skupine by mali byť reprezentanti verejného a súkromného sektoru z obce ako aj partneri zúčastňujúci sa na realizácii programu. V skupine by mali byť odborne zdatní a spoločensky uznávaní ľudia. Súčasťou skupiny môže byť aj externý konzultant, ktorý je fundovaným pomocníkom vo všetkých fázach programu.

Pracovná skupina vykonáva tieto hlavné činnosti. Vykonáva rozbor pre zabezpečenie programu a posudzuje jednotlivé projekty programu. Prejednáva vecnú problematiku s partnermi. Spracováva a preberá dokumentáciu projektov a rieši operatívne problémy, ktoré vznikajú pri realizácii programu. Ďalej spracováva a predkladá návrhy pre aktualizáciu programu.

Verejnosť

Účasť verejnosti je zvlášť dôležitá, pretože určuje výslednú legitimitu a dôveryhodnosť celého programu ako aj jeho plnenie a záväznosť. Verejnosť sa v procese tvorby a realizácie programu zúčastňuje prostredníctvom svojich zástupcov a účasťou na prejednávaní čiastkových a celkových výsledkov.

4.2 MONITOROVANIE A HODNOTENIE

Monitoring znamená sledovanie a preberanie výstupov, financovanie jednotlivých činností, projektov alebo etáp. Je ho potrebné vykonávať voči stanoveným, ukazovateľom špecifických cieľov programu. Výsledky je potrebné tiež spracovať, pretože sú súčasťou správ pre vyššie úrovne programov a administratívu fondov.

Monitorovanie plnenia programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bude stálym a dlhodobým procesom zameraným na sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych zmien pomocou vybraných ukazovateľov, cieľom ktorého bude získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení zameraných na zmenu negatívneho vývoja, resp. o potrebe zmeniť ich výber alebo spôsob realizácie.

Základným zdrojom monitorovacích údajov je žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku, ktorá obsahuje informácie o žiadateľovi a jeho partneroch na projekte, informácie o projekte, názvy a očakávané hodnoty merateľných ukazovateľov projektu a finančný plán projektu.

Monitorovacia správa projektu predkladaná príjemcom pomoci obsahuje účtovnú závierku príjemcu pomoci a reálne hodnoty a merateľných ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu realizovaného projektu.

Pri monitoringu nesmieme zabúdať na žiadosti o prostriedky vrátane zúčtovacích dokladov ako výstup procesu finančného riadenia, ktorý obsahuje sumy deklarováných oprávnených výdavkov projektov, sumy uznaných oprávnených projektov ako aj sumy neoprávnených výdavkov projektu a dátumy prijatia a zaúčtovania žiadosti o platbu na platobnej jednotke.

Hodnotenie je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom programu. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Posudzuje sa hlavne vecná stránka a vzniknuté problémy. Riešenie prioritných problémov sa posudzuje s použitím kritérií voči stanoveným ukazovateľom. Nevyhnutnou podmienkou monitoringu je organizačné a metodické zabezpečenie riešenia operatívnych problémov a z nich vyplývajúce zmenové riadenie.

Monitorovanie plnenia programu rozvoja obce bude obsahovať nasledovné činnosti:

- systematické zbieranie vybraných informácií súvisiacich s realizáciou strategických cieľov,
- spracovanie porovnávacích a tematických analýz, príprava priebežných správ poukazujúcich na stupeň realizácie v hlavných oblastiach spoločenského a hospodárskeho života,
- vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov ako popis stupňa realizovaných cieľov a opatrení,
- vyhodnotenie súladu medzi prijateľnými cieľmi a opatreniami a dosiahnutými výsledkami.

Uvedené činnosti uskutočnené v procese monitorovania umožnia zhodnotiť postup v realizácii plánovaných úloh.

4.3 HARMONOGRAM REALIZÁCIE

Časový harmonogram realizácie jednotlivých cieľov a priorít, ktoré sú opísané v tomto Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je viazaný na možnosť čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých rozpočtových kapitol obce, mimorozpočtových zdrojov, prípadne účelovo viazaných finančných prostriedkov alebo finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ.

Jednotlivé etapy realizácie projektových zámerov budú pokračovať v nadväznosti na seba tak aby sa jednotlivé fázy neprekrývali, ale priamo na seba nadväzovali a vytvorili tak ucelený harmonický celok.

Oblasť rozvojového potenciálu, ľudských zdrojov a ekonomickej situácie

Aktivita	Roky
Prenájom priestorov vhodných na podnikanie	2017 - 2025
Vybudovanie sociálneho podniku v obci	2017 - 2025
Znižovanie nezamestnanosti v obci cez operačný program Ľudské zdroje	2017 - 2025

Oblasť vzdelávania, kultúry a športu

Aktivita	Roky
Vybudovanie komunitného centra	2017 - 2025
Vybudovanie telocvične	2017 - 2025
Oprava futbalového ihriska	2017 - 2025
Výstavba detského ihriska	2017 - 2025
Zachovanie a rozvoj kultúrnych a ľudových tradícií	2017 - 2025

Oblasť občianskej vybavenosti, sociálnych a zdravotných služieb

Aktivita	Roky
Zlepšenie technológie internetu v obci	2017 – 2025
Bezpečnostný kamerový systém obce	2017 – 2025
Rekonštrukcie a dobudovanie obecných ciest a chodníkov	2017 – 2025
Zabezpečenie praktického lekára pre deti a dorast s elokovaným pracoviskom	2017 – 2025
Dobudovanie verejného vodovodu v čiernych bodoch obce, vybudovanie výdajných automatov na vodu	2017 – 2025

Oblasť životného prostredia

Aktivita	Roky
Odstránenie starých divokých skládok TKO	2017 - 2025
Regulácia vodných tokov	2017 - 2025
Zabezpečenie triedeného odpadu v obci	2017 - 2025
Vybudovanie dvora na vlastné kompostovanie	2017 - 2025

Oblasť cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu

Aktivita	Roky
Vybudovanie informačných turistických tabúl	2017 - 2025

Termín, t. j. rok začatia, priebehu, prípadne ukončenia realizácie jednotlivých projektov je orientačný a bude sa prispôsobovať schopnosti obce v priebehu realizácie projektov zaistiť finančné zdroje či už z rozpočtu obce, rozpočtu samosprávneho kraja, zo štátneho rozpočtu, prípadne z fondov Európskej únie alebo príspevkov od právnických osôb a fyzických osôb, ale aj z príspevkov medzinárodných inštitúcií a bankových úverov.

ZÁVER

Medzi prípravou a tvorbou Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a jeho realizáciou je zásadný rozdiel. Príprava programu rozvoja je tvorivým procesom, ktorý vyžaduje zapojenie čo najširšieho okruhu občanov s potrebnými znalosťami a skúsenosťami a s rozdielnymi pohľadmi na budúcnosť obce. Aj preto pri vypracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho programu obce boli oslovení obyvatelia obce a ich pripomienky, rady a námety tvoria kosťu nami vypracovaného dokumentu.

Realizácia programu je manažérskou úlohou, ktorá vyžaduje podrobný dohľad nad aktivitami mnohých jednotlivcov, súkromných aj verejných organizácií, ktoré budú zapojené do realizácie jednotlivých projektov uvedených v tomto dokumente ako aj projektov, ktoré v dokumente nie sú, ale budú sa v obci realizovať.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je živým dokumentom. Jeho realizácia bude dôsledne sledovaná a program bude podľa potreby dopĺňaný a upravovaný. Naznačené smery rozvoja obce sú otvorené a budú sa dopracovávať a konkretizovať podľa záujmu obyvateľov obce.

Hlavným cieľom tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť obce, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja tak, aby sa obec v rámci Prešovského kraja a SR pri začleňovaní do štruktúr EÚ stala plnohodnotnou.

V samotnom závere je potrebné poďakovať starostke obce Márii Oračkovej, poslancom a všetkým občanom obce, ktorí svojimi pripomienkami, nápadmi a radami prispeli k tvorbe tohto dokumentu.